

KULTUREN

Kv. Städet 10

Fornlämning Lund 73:1
Lunds stad, Lunds kommun, Skåne
Arkeologisk undersökning 2017

Ingen
reklam
tack

KULTURMILJÖRAPPORT 2017:38

KRISTER KÅM TAYANIN

KULTURHISTORISKA FÖRENINGEN FÖR SÖDRA SVERIGE

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	4
Fornlämningsmiljö	4
Tidigare arkeologiska iakttagelser	5
Genomförande och resultat	6
Administrativa och tekniska uppgifter	7
Referenser	8
Bilagor	8
<i>Bilaga 1. Rekonstruktion över Sankt Thomas kyrkogård.....</i>	<i>9</i>
<i>Bilaga 2. Schaktplan.</i>	<i>10</i>

Sammanfattning

I samband med schaktningsarbeten för byte av dagvattenbrunn, genomfördes en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning enligt Länsstyrelsens beslut (lst.dnr: 431-33546-2017, Kulturens projektnr: 61000-623). I schaktet framkom mestadels sentida fyllnadsmassor av sand, men även omrörda kulturlager dokumenterades. De omrörda kulturlagerna var knutna till uppförandet av huset eller nedläggandet av VA-rör/brunn. Undersökningsområdet låg i det direkta närområdet av Sankt Thomas medeltida kyrkogård, vars utbredning ännu inte är fastställd.

Figur 1. Lunds medeltida stad, fornlämning 73, med platsen för undersökningen markerad med en röd stjärna.

Inledning

En vattenläcka i källaren på Kv. Städet 10 misstänktes bero på en söndrig dagvattenbrunn belägen precis intill ytterväggen till fastigheten. Schaktning vid dagvattenbrunnen påbörjades utan tillstånd från Länsstyrelsen, men införskaffades, varvid kulturens arkeologer gjorde en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning enligt Länsstyrelsens beslut (Lst.dnr:431-33546-2017, Kulturens projektnr: 651000-623).

Undersökningsområdet ligger i det medeltida Lunds nordöstra stadsområden i Kv. Städet där även Sankt Thomas medeltida kyrkogård kan placeras (RAÄ Lund 73:1).

Fornlämningensmiljö

Kvarteret Städet är beläget i den nordöstra delen av det medeltida stadsområdet, då tillhörande det kvarter som idag kallas Studenten, beläget söder om Städet. Kvarteren skildes åt under 1600-talet, när den östra delen av Lilla Tomegatan lades ut. Under den första tiden gick gatan under namnet Lilla Kosträtet, innan den under 1700-tal fick sitt nuvarande namn (Bevaringskommittén 1983, s 162). I väster och i norr avgränsas kvarteret av Adelgatan, i öster av Stora Tomegatan och i söder av den ovan nämnda Lilla Tomegatan, alla helt eller delvis härrörande från medeltiden. Längs Lilla Tomegatans nutida sträckning fanns under medeltiden Sankt Thomas kyrka med tillhörande kyrkogård. Dess utbredning omfattade delar av såväl kvarteret Studenten som Städet. Det sistnämnda omfattas i

Andréns tomtrekonstruktion av tomt nr 40 och tomten tillskrivs Sankt Thomas socken (Andrén 1984, s 72). Dock är den totala utbredningen av kyrkogården i dagsläget inte känd.

Innan år 1363 ägdes tomten av borgaren Eskil Nielsen och köptes år 1364 av väpnaren Peder Eskilsen till Bosarp. Då bestod gården av ett stenhus med tillhörande trädgård och enstaka byggnader. Den donerades 1374/1400 till domkapitlet för att tjäna som kanikresidens. Gården var bebyggd med ett stenhus och var belägen norr om Sankt Thomas kyrkogård. År 1553 omnämns tomten återigen, denna gång som en hage tillhörande Jörgen Strug, som var kanik och tullare på Köpenhamns slott. År 1592 nämns den som hagen som tidigare arrenderats av Jörgen Strug. Vidare omnämns den år 1620 som en hage tillhörande Gunds Lange till Sövde (Andrén 1984, s 72). Fragment av gravstenar som hittats i området visar på att kyrkogården användes så sent som år 1668. En Academivaktmästare vid namn Lundstedt stod år 1784 som ägare till tomten. Gårdsbyggnaderna var då situerade utmed Lilla Tomtegatan, på platsen för nuvarande tomt 1 respektive 7. Under 1800-talet bebyggdes kvarteret och det äldsta bevarade huset, uppfört 1814, ligger på samma tomt som tidigare Academivaktmästarens gård. Tomt nr 9, platsen för föreliggande undersökning, bebyggdes år 1829.

Tidigare arkeologiska iakttagelser

Under de senaste hundra åren har flera arkeologiska observationer och schaktningsövervakningar utförts i området, dock ett fåtal undersökningar i gatumiljö. Observationerna är av olika karaktär och kvalitet. Kulturlagerdjupet i området varierar mellan 1,00 m och 1,50 m, varvid moränleran vidtar. Enligt de observationer som gjorts verkar kulturlagren i området vara av god kvalitet.

- I den södra delen av kv Städet påträffades två gravar vid en grundgrävning år 1934. De var belägna intill tomtgränsen mot Lilla Tomtegatan (LA-arkivet Kulturen).
- I den östra delen av kv. Städet påträffades bebyggelse lämningar i form av ett lergolv (Ericsson 2009).
- 2009. I samband med byte av vattenservis och nedläggning av VA-ledning i fastighet Kv. Städet 9 utfördes en schaktningsövervakning. Sentida intakta kulturlager med anknytning till. byggnadens uppförande år 1829 påträffades (Bolander 2009).
- Vid schaktningsövervakning längs med Adelgatan, Lilla Tomtegatan, delar av Stora Tomtegatan, Sankt Annegatan, och Tegnérplatsen, påträffade Kulturens arkeologer en timrad brunn i ek i gatan utanför Kv. Städet 10, där virket daterats mellan år 1025-1197. Det stora tidsspannet på dateringen kan tyda på återanvändning av virket eller reparation. En hägnad i form utav stolphål, som

möjligtvis hägnat in odlad jord framkom även, och tyder på senare breddning av Adelgatan (Guldåker 2015).

Genomförande och resultat

För att frilägga en dagvattenbrunn, grävdes ett ca 1,80 m djupt schakt intill husväggen. Då schaktet var trångt och det framkom ett stort antal kablar, ledningar och rör, fick en jordsug användas istället för grävmaskin.

I schaktet påträffades mestadels fyllnadssand, men även omrörda kulturlager. De omrörda kulturlagerna är knutna till uppförandet av huset eller nedläggande av VA-rör/brunn.

Inga intakta medeltida kulturlager dokumenterades. Totalt schaktades en yta av 5 m² med en volym av 4 m³ bort.

Figur 2. Översiktsfoto taget från norr. I bakgrunden syns ett rött tegelhus på vars tomt Sankt Thomas medeltida kyrkogård bör ligga enligt Andréns rekonstruktion, avståndet dit är ca 16 m (Andréns 1984 s 92).

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens beslut, dnr	431-33546-2017	Fornlämning nr/art	RAÅ 73:1
Socken/stad	Lund	Kulturens projektnummer	61000-623
Landskap	Skåne	Län	Skåne
Kommun	Lund	Trakt/kvarter/fastighet	Kv Städet 10

Typ av exploatering	Vattenläcka
Uppdragsgivare	Anne-Marie Leander
Typ av undersökning	FU
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Krister Käm Tayanin
Övrig personal	-
Fältarbetstid	11/12-2017 – 13/12-2017

Fälttid	
Arkeolog	3 h
Maskin	-

Undersökningens omfattning	
Yta	5 m ²
Kubik	4 m ³
Schaktmeter	-

Kostnad för arkeologi	
Fältarbete	3 h x 800 SEK = 2 400 SEK
Rapport	4 h x 800 SEK = 3 200 SEK
Analys	-
Övrigt	-
Summa:	5 600 SEK

Kostnad övrigt	
Maskiner	-
Bodar	-
Övrigt	-
Summa	-

Summa, faktisk	5 600 SEK
Summa, beslutad	Enligt löpande kostnad

Fyndmaterial (förvaring m.m.)	Inga fynd tillvaratogs
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen
Ritningar, dokumentation	1 planritning på A3 film.
Foto	1 digitalt fotografi
Analys	-
Övriga upplysningar	-

Referenser

Andrén, A 1984. *Lund, Tomtindelning, ägostruktur, sockenbildning*. RAÄ & SHM Rapport Medeltidsstaden 56.

Bevaringskommittén, 1983. *Lunds stadskärna. Bevaringsprogram Krafts rote*. Lund

Bolander, A 2009. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 348. Adelgatan och kv Städet 9, Lund. Arkeologisk förundersökning 2009. Kulturen, Lund 2009*.

Ericsson, G. 2009. *Adelgatan 12 Yttrande*. (opublicerat) Lund.

Guldåker, A 2015. *Adelgatan, arkeologisk förundersökning 2013 och 2015. Kulturmiljörapporter 2015:7. Kulturen i Lund*.

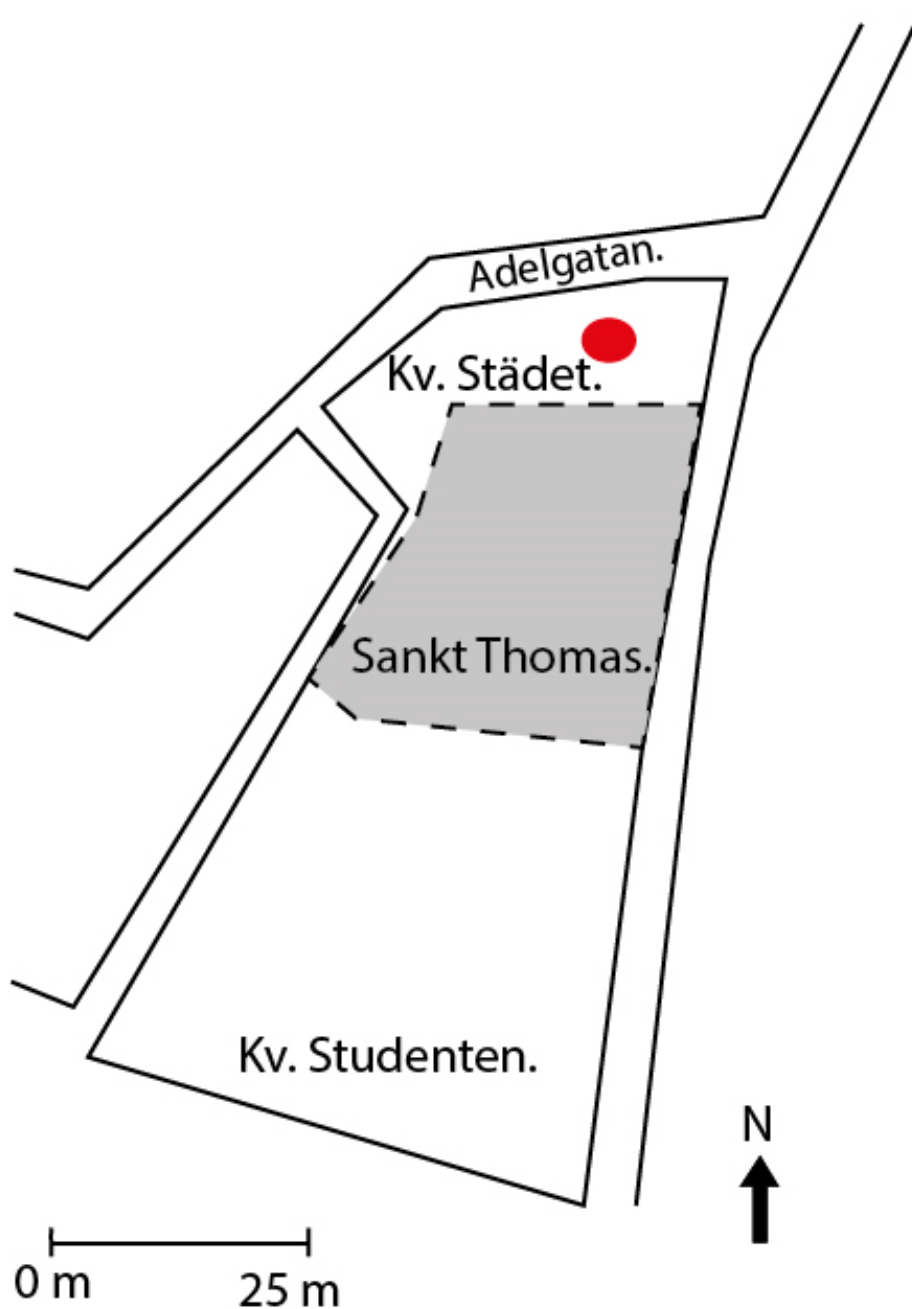
LA-arkivet Kulturen.

Bilagor

Bilaga 1. Rekonstruktion över Sankt Thomas kyrkogård.

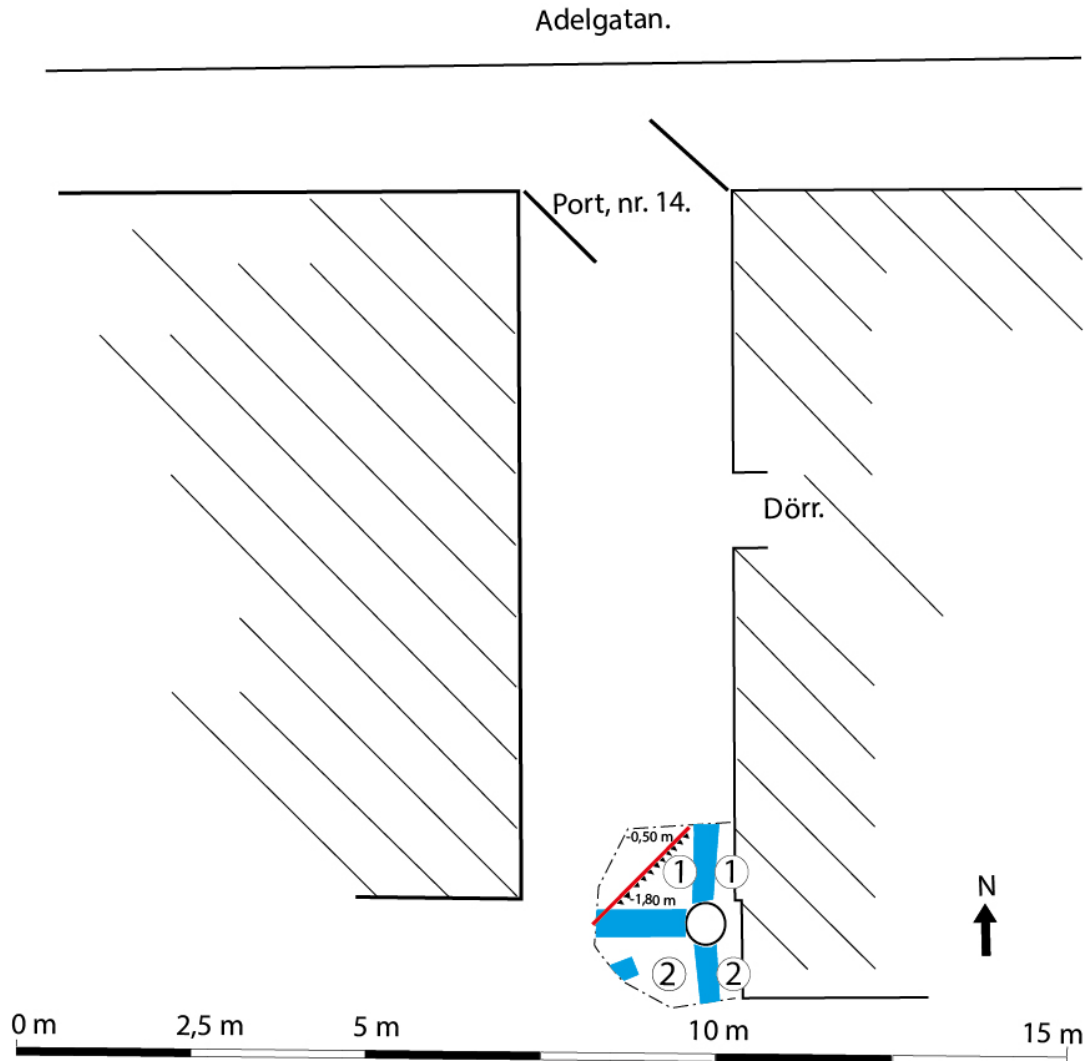
Bilaga 2. Schaktplan.

Bilaga 1. Rekonstruktion över Sankt Thomas kyrkogård.

Kartan baseras på Andréns rekonstruktion över Sankt Thomas kyrkogårds förmodade läge (Andréns 1984 s 92). I rekonstruktionen har Lilla Tomegatan ännu inte tillkommit och kvarteret är inte uppdelat i dagens Kv. Studenten och Kv. Städet, dagens kvarters namn är utsatta för att tydliggöra läget. Undersökningsområdet är markerat med en röd cirkel.

Bilaga 2. Schaktplan.

Planritning. VA-rör är markerade i blått, dagvattenbrunnen är markerad med en cirkel och elkablar är utmärkta med röd färg. På ca 0,30 m djup löpte även ett stort antal kablar kors och tvärs, dessa är inte utsatta på ritningen.

Kontext 1 är en brun, något fuktig, något fet, kompakt, sandig lera med blandad kornstorlek. Kontexten hade inslag av röda tegelfragment, träkol, ben och småsten och tolkas vara omrörda kulturlager kopplade samman med uppförandet av huset eller nedläggandet av VA-rör/brunn.

Kontext 2 består av sentida fyllnadsmassor.

Arkeologiska arkivrapporter från Lund har övergått i serien Kulturmiljörapporter fr.o.m. 2013. I serien Kulturmiljörapporter har utgivits:

- 2017:1 Kv. Eskil 19, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2016. Mattias Karlsson.
- 2017:2 Kv. Universitet 1, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2014–2015. Mattias Karlsson.
- 2017:3 Kv. Galten 10, 11 och 12, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016. Mattias Karlsson.
- 2017:4 Clemenstorget, Sankt Laurentiigatan, Bredgatan och Norra Vallgatan. Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2015. Aja Guldåker.
- 2017:5 Södra stambanan Lund Högevall - Flackarp AU steg 2, Lunds och Staffanstorps kommun, Skåne. 2016. Krister Kàm Tayanin.
- 2017:6 Västra Odarslöv 8:1-Odarslövs kyrka, fornlämning 25. Odarslövs socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2016. Aja Guldåker.
- 2017:7 Kv Kulturen 24, Lund. Geoteknisk undersökning 2015. Gertie Ericsson.
- 2017:8 Kv Kulturen 24, Lund. Förundersökningar 2013-2016. Aja Guldåker.
- 2017:9 Stångby kyrkby, fornlämning Stångby 22:1, Lunds kommun, Skåne. Arkeologiska förundersökningar 2002-2003 Gertie Ericsson.
- 2017:10 Kv Universitetet 1, Lund. Fornlämning Lund 73:1, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2015. Krister Kàm Tayanin.
- 2017:11 Innerstaden 2:1 – Stora Södergatan, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning
- 2017:12 Flackarp 30:1, Lunds och Staffanstorps kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2017. Krister Kàm Tayanin.
- 2017:13 Kv Garvaren 7 och 29, Fornlämning 73: 1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2017. Jan Kockum.
- 2017:14 Kv Tegnér 2, Fornlämning 73: 1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016. Ivan Balic.
- 2017:15 Kv Bispen 12, Fornlämning 73: 1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2015. Ivan Balic.
- 2017:16 Kv Sankt Thomas 32, Fornlämning 73: 1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016. Ivan Balic.
- 2017:17 Kv Eskil 19, Fornlämning 73: 1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016–2017. Jan Kockum.
- 2017:18 Kv Brunius 2, Fornlämning 73: 1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2017. Krister Kàm Tayanin.
- 2017:19 Kv Sankt Måns 4, fornlämning nr 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk kontroll/schaktningsövervakning 2015. Krister Kàm Tayanin och Gertie Ericsson.
- 2017:20 Gamla Staden 8:1 – Slotshagen, fornlämning Helsingborg 42, Helsingborgs stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2012. Gertie Ericsson.
- 2017:21 Stora Råby 33:18- Stora Råby kyrkogård, fornlämning nr 10, Stora Råby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2015. Ivan Balic.
- 2017:22 Kv Eskil 20, Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2017. Krister Kàm Tayanin.
- 2017:23 Kv Grynmalaren 38, Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016. Aja Guldåker.
- 2017:24 Håslövs stubbamölla, Södra Håslöv 18:2, Håslövs socken, Vellinge kommun, Skåne. Arbetsbeskrivning 2017. Henrik Borg, Olof Andersson.
- 2017:25 Kv Paradis 56, Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Geoteknisk undersökning 2017. Aja Guldåker.
- 2017:26 Kv Kulturen 4-8, Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Geoteknisk undersökning 2017. Aja Guldåker.
- 2017:27 Hallaröds kyrka, Hallaröd socken, Höörs kommun, Skåne. Rapport 2017. Carita Melchert.
- 2017:28 Hallaröds kyrka, Hallaröd socken, Höörs kommun, Skåne. Rapport 2017. Carita Melchert.
- 2017:29 Sandby 67:1, Fornlämning 93, Södra Sandby socken, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning. Aja Guldåker.

- 2017:30 Kv Paradis 45, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2017. Gertie Ericsson.
- 2017:31 Vombs by, fastigheten Vomb mfl, fornlämning Vomb 7:1, Vombs socken, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2015. Gertie Ericsson
- 2017:32 Kv Svartbröder 10, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2017. Aja Guldåker.
- 2017:33 Flyinge kungsgård, Flyinge 22:40, Lunds kommun. Antikvarisk medverkan 2017. Carita Melchert.
- 2017:34 Norra Hultseröd 1:8, Billinge socken, Eslövs kommun. Antikvarisk medverkan 2017. Carita Melchert.
- 2017:35 Ramlösa Brunn. Ramlösa 2:6, Ramlösa 2:1 m fl., Helsingborgs kommun. Kunskapsunderlag. 2017. Henrik Borg, Christer Göransson, Daniel Melchert.
- 2017:36 Bangatan och Clemenstorget i Lund. Innerstaden 2:1, 3:1, 3:16 och 3:17, Lunds kommun. Översiktlig arkeologisk förundersökning 2017. Jan Kockum.
- 2017:37 Innerstaden 2:1, Lilla Råby bytomt, fornlämning nr 175, Lunds stad och kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2013. Nicklas Kronroth.
- 2017:38 Kv. Städet 10, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2017. Krister Käm Tayanin